

At' žijou mikrouti!

Napřed docela stačil behaviorální popis konstatující, že ráno to chodí po čtyřech, v poledne po dvou, večer po třech a bylo jasno, že se jedná o pána tvorstva. Pak se zjistilo, že neoddělitelnou součástí našich buněk jsou mitochondrie, které k nám nepatří, ale bez kterých se neobejdeme. Říkáme, že jsou to buněčné elektrárny, nejsme si tím ale jisti. Jsou tu už od nepaměti a přežily trilobity, přežily dinosaury, blbouna nejapného a kdoví, zda nepřežijou nás. Kdoví, jestli to nejsou první i poslední obyvatelky této planety.

Od začátku tohoto století nám komplikuje pohled na člověka jeho nový orgán o váze 1,6 kg (jako mozek) čítající 100 000 000 000 000 (nepočítejte, těch nul je čtrnáct) minijedinců nejrůznější provenience, z nichž ti nejmenší podle jedněch vědců nejsou živozy, protože k replikaci si samy nestačí, zatímco podle druhých jsou živí až moc a ti největší se náhle mění ze škůdců na nejlepší kamarády, neb působí antialergicky a snad i antiautisticky. Homo sapiens sapiens se tak o své již v knize Genesis mu přidělené místo na špici musí pokorně dělit s mrňousy, kteří sice nejsou ani vidět, ale bez nichž se neobejde. Zajišťují spoustu aktivit, počínaje zpracováním potravy, přes výrobu celé řady nezbytných molekul, obranu organismu ve spolupráci s imunitním systémem, až po jeho řízení. Produkuji totiž velké množství neurotransmiterů, včetně posvátné molekuly serotoninu, k níž se modlí celý psychofarmakologický svět.

Začalo to Leeuwenhoekem. Ten, jakmile zjistil, že ho nebaví prodávat látky, raději vymyslel mikroskop a na počest toho přístroje všem mrňavkám, co nejsou vidět ani pod lupou, dali jméno mikrobi. Křest se ale konal se značným zpožděním. Otec mikrobiologie, Louis Pasteur, jim totiž říkal „malá zvířátka“. Termín mikrobi pochází z mentální dílny jeho krajana, chirurga Sédillota, který se zabýval problematikou hnisavých procesů. Název mikrouti jim přidelil náš spolužák Jarda Hašek, který nás naučil tolik dalších věcí, že na jeho památku jej používám dodnes.

Bylo to hezké společenství, jen jsme mu dali v posledních padesáti letech dost zabrat. Masové používání antibiotik, jak u člověka, tak u zvířat, které v potravním řetězci tvoří významnou část našeho jídelníčku, pravděpodobně způsobuje dysmikrobii – někteří jedinci v našem břiše to prostě nepřežili – a ta zas je nejspíš příčinou celé řady epidemicky se vyskytujících moderních chorob: obezity, cukrovky II. typu a všech následných komplikací vyplývajících z těchto stavů. Mapy kontinentů přinášející grafické údaje o spotřebě antibiotik a o výskytu obezity jsou stejně impresivní jako podobné mapy porovnávající promoření endoparazitů a alergiemi, atopiemi a autoimunitními chorobami.

Další pohromou pro náš mikrobiom jsou stoupající požadavky hygieny, agresivita desinfekčních a dalších antimikrobiálních prostředků. To, co známe ze zdravotnických zařízení, že v důsledku používání

stále agresivnějších prostředků se s ne rezistentnějšími patogeny setkáváme právě v nemocnicích, se v analogické podobě stěhuje do většiny domácností. Dítě lépe prosperuje v prostředí, kde se pohybují domácí zvířata, například i další sourozenci, a kde NENÍ sterilní čistota, ani běsný úklid třikrát denně. Na plnovousem zarostlé neholené tváři chirurga najdeme čtyřikrát méně MRSA než na oholené a navíc desinfekcí ošetřené tváři jeho kolegy. Mikrouti si totiž mezi sebou dokážou zjednat lepší pořádek než lidské zásahy.

Porod přirozenou cestou a následné kojení dávají dítěti ten nejlepší základ, císařský řez, jehož incidence v posledních letech prudce stoupá i u nás, je procedurou, která nepustí do trávicího systému novorozence ty správné obyvatele, a naopak otevírá cestu nemocničním patogenům a tudíž atopiím, alergiím a pozdějšímu astmatu.

Tisícileté soužití narušujeme mnoha způsoby denně a v zájmu všeobecné zdravotní politiky je na čase uvažovat, jak se k této skutečnosti postavit. Je jasné, že se nevrátíme zpátky na stromy, ale patrně k nevůli většiny bude třeba uvažovat o konci „neutuchající prosperity za každou cenu“ a začít se chovat racionálně. Jinak tu během dvou generací bude 80 % neschopných invalidů, které bude očekávat osud Říma, jenž se naplnil – co pamatují – roku 496, a to k malé spokojenosti přeživších obyvatel.

MUDr. Radkin Honzák